

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălăutate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Prenumerățiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe anul 1883, cu prețul cel mai moderat ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumerățiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asigurațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultimei se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Decemvre 1882, ași înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârzi cu espedirea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

*) Înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Sibiu, în 12 Ianuarie 1883.

În sfârșit Giers a sosit și la Viena. Acesta ar trebui să fie evenimentul cel mai însemnat dintre toate evenimentele zilei. Precum se vede însă cercurile diplomatice chiar și cele austro-ung. sînt preocupate de alte chestiuni și lasă pe diplomatul rusesc se petreacă în tăcere timpul cât îl va pe trece în Viena.

Dintre organele care tratează visita lui Giers în Viena, însemnătatea cea mai mare i-o dau cele inspirate, dintre cari unele sînt atât de naive, încât nu și pot stăpâni necasul față cu presa Germaniei, care invinua la timpul său diplomația noastră că e bantuită de veleități unei inclinări spre politica rusească. E interesant odată necasul acesta care revulfă destul de simțit în presa apropiată de sferele guvernamentale și asigurările la toate umbrele de invinuire că nimeni a nu umblă să slăbească legăturile de alianță dintre Austro-Ungaria și Germania și în fine că Austro-Ungaria poate fi aliată credincioasă Germaniei, dar pentru aceea poate avea relațiuni amicabile și cu Rusia.

Noi nu sîntem diplomați nici nu sîntem inzeștrați cu experimentele diplomaților cari practică diplomația în toate zilele. Ni se pare însă că în afaceri-

rile diplomatice ca și în alte afaceri se pune mult preț pe prestațiunile pozitive și neșovăitoare a unei părți. Sigurul în diplomație mai mult ca ori unde are trecere mare în momente decizătoare și aci află apoi aplicațiune și dicerea populară română: „Mai bine ați un ou de cât mîne un bou“.

Giers va pleca dela Viena între laudele presei oficioase dar dacă ne lasă el și ceva present favorabil monarchiei anevoie putem crede. Lucrurile rămân tocmai precum au mai fost.

Mai preocupate se par sterele politice din Austro-Ung. de cestiunea dunăreană. În privința aceasta cetim că ministrul de externe român D. Sturza, întorcîndu-se din o călătorie ar fi avut în Viena o conferență cu contele Kálnoky în cestiunea dunăreană. Foarte puțin se poate scî în public că la ce rezultate a ajuns conferența. Din diversele organe ale presei vieneze transpiră însă că România voiesce că la rîndul ei se facă propuneri cari sînt contrare propunerii Barrère, pe care după cât scim nici guvernul frances nu o mai susține. Aceste supăra mult în Viena și în Budapesta.

În ședința casei deputaților Ungariei dela 22 Ianuarie n. s'a incins o desbatere cauzată de petițiunile preoțimeii rom. catolice asupra unor puncte interesante. A fost vorba de căsătoria civilă, de scoale confesionale și neconfesionale, de societăți secrete religioase, în fine și de semitism și antisemitism.

Interes deosebit a sternit desbaterca raportului asupra petițiunii Tapolcianilor: pentru suspendarea emancipațiunii Evreilor. La afirmațiunea lui Berzeviczy că într'un stat nu este permis a sguduî la principiul egalei îndreptări răspunde Istoczy: Amicii jidivilor infundați de antisemiți anunță, că cestiunea jidivilor nu e cestiune politică ci socială; părinții patriei cari vreau se măgulească alegătorilor admit oare care cestiune jidovească, dar nu permit casei deputaților se o deslege. Dela emancipațiune în coace nisuițele separatistice a le jidivilor s'au sporit. Limba nu decide la jidovi, de oare ce ei nici odată n'au avut limbă națională; ei au vorbit egiptenesce, spaniolesce, nemțesce, n'au fost însă nici când Egipteni, Spanioli, Nemți, ci numai jidovi cari au maltratată limba respectivă. Jidovii nici nu sînt Unguri ci numai jidovi cari vorbesc unguresce. În privința amestecului observă Istoczy, că nu jidovul se face ungur ci contrariul. Dela emancipațiune în coace s'a deschis o concurență între jidovi și unguri. După șeasespredece ani națiunea (maghiară) trebuie să se declare de invinsă; căci pe când noi sîntem risipiți în

partide, jidovii pășesc înainte în falangă încheiată. Istoczy termină cu un proiect de rezoluțiune care se îndrepte pe guvern a pune pe masa casei deputaților un proiect de reviziunea legii de emancipațiune. Afară de Istoczy au mai subscris proiectul de rezoluțiune: Onody, Em. Szalay, Georg Szell, Arpad Szentivanyi, Ludv. Lazar, Ivan Simonyi, L. Meszlenyi și principele Artur Odescalchi.

În Franca lucrurile se fac din și în și mai posomorite. În privința aceasta ne mărginim a îndrepta pe cetitori la cele ce reproducem despre manifestul lui Napoleon.

Arestarea lui Napoleon găsim că n'a mulcomit spiritele. Starea aceasta o găsim descrisă în următoarele:

Paris, 7 Ianuarie. — Prin toate cercurile politice domnesce o dispoziție penibilă asupra nesiguranței situației, ceea ce are înriurire și asupra pieței financiare. Propunerea lui Floquet ca se fie gonitii pretendenții a provocat pretutindeni o ferebere. Se dice că opiniunile sînt împărțite în ministeriu; Herisson și Mary și vor da demisia. Este adevărat, că opinia publică n'are destulă încredere în cabinetul actual, dorindu-se o schimbare energică. „National“ esclamă: „Ministrul să declare în fine, dacă avem să ridem s'au se tremurăm. Pentru Dumneșen! să înceteze odată tăcerea ce produce incertitudinea.“ — „Union“ declară că sînt scornituri toate câte se spun despre conspirații legitimize și încercări de a provoca agitări în armată; o notă oficioasă dice: Fără să intrăm în amănunte esagerate, putem dice că faptele amintite sînt adevărate. De un timp atenția autorităților a fost îndreptată asupra încercărilor unei afiliațiuni de certe persoane din partida regalistă, cari vreau să și atragă persoane gata la ori ce. S'a observat cea mai mare veghere și dacă s'ar face o încercare, ea ar fi de bună seamă reprimită cu forța căci autoritatea nu va fi surprinsă. Se mai adevăresce, că în armată, și mai mult în cavalerie, unde s'arvesc fiii nobilimei, s'au făcut încercări de seducere; în Brest s'au cumpărat arme și material de resboiu; generalul Charette vrea să împartă aceste arme fidelilor săi la momentul oportun; aceste tentative au un caracter legitimist, dar n'au atins, nici un rezultat mai remarcabil.

Principele Jérôme e vizitat de advocații sei și de rude. Cercetarea se urmează. Să susține că expulsiunea nu se va face înainte de votarea legii celei nouă. Espunerea de motive dice: Un atac îndrăzneț contra legii silește pe guvern să cearcă dela cameră o armă spre a manțină ordinea. Prin docu-

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 4).

În momentul acesta eșia Ulf din pavilionul locuit de unchiul său, și se îndrepta cătră odaia ursoaicei ducînd într'o mână un felinar, într'alta un coș plin de utensilii, necesare pentru masa dlui avocat. De astă dată lui Ulf îi era așa de grabă a intra în odaia ursoaicei, precum îi era mai înainte de snpăracios a intra acolo. Și aceasta fiind-că el simțea trebuința neînvingibilă de societate, ce cuprinde pe omul înspăimântat prin singurătate. Eată cum o păși Ulf.

Ca Sved adevărat, Ulf era prevenirea și ospitalitatea însăși; dar de vr'o câți-va ani, de când locuia în zidurile întunecoase din Stollborg, în societatea un-i persoane posomorite și surde, sērmanul Ulf devenise așa de superstițios și poltron de nu lipsi nici când, după apusul soarelui a se baricada

în odaia sa, hotărît a lăsa să piară în ghiață sau în omăt pe ori și cine, a cărui glas îi era suspect. Dacă dl Goeffe n'ar fi aflat poarta castelului deschisă de pumnii viguroși ai lui Puffo, și dacă Ulf n'ar fi recunoscut glasul avocatului în curte, stimabilul doctor în drepturi ar fi fost de sigur silit să se reîntoarcă la castelul nou, de a cărui sgomot și imbulzeală atât se temea.

După ce-l'a introdus în pavilion Ulf se liniștise puțin; Ba el își zise că toate sînt prea bune, considerând, că dacă dl Goeffe voia să se pună față în față cu dracul era treaba sa, și că era mai bine să-l primească decât să fie silit să l reconducă la castelul nou, un ordin, care ar fi avut pentru bietul călăuz urmarea neplăcută de a reveni singur peste lacul impopulat de gnomi ghozăviți. Din norocire bătrânul păzitor din Stollborg, bolnăvicios, rece dedată se culca de vreme, se închisese în pavilionul său, situat în fozdul unei a doaua curți mici, a cărei ferestrii dând spre lac, nu putea vedea în curtea cea dintăiu. Nu era dară de temut că el, fi va adormit sau nu, ar afla prezența oaspelui său înainte de dimineața următoare. După o chibzuială bună Ulf se hotărî a nu-i da de știre și a găti cum va putea mai bine cina dlui Goeffe. Sten era foarte sobru; el era însă obiectul atențiunilor celor mai mari din partea stăpânului său a baronului de Waldemora: proprietariu, precum s'a vădută, a castelu-

lui nou și a castelului vechiu, care dăduse odată pentru totdeauna noului său intendant ordinele cele mai precise, întru îngrijirea cu imbelșugare pentru traiul bun a vechiului și credinciosului servitor a casei sale.

Lui Ulf îi plăcea traiul bun, și vedînd că unchiul său trimitea din modestie și din simț de ordine, provisiunile superflue, ce i se aduceau, earăși la castelul nou, el le primea toate, fără a-l înșeiința. El avea dară într'un unghiu ascuns al bucătăriei, avuții gastronomice, și o mică pivniță săpată în stîncă vara răcoroasă și earna caldă, unde se grămădeau, după nește buți goale, butelii cu vinuri vechi, obiecte, de sigur de un preț mare, într'o țeară unde via lor este o plantă de florărie.

Ulf nu era lacom; el era băiat de treabă, nu și-ar fi făcut pentru lumea asta, bani din darurile baronului pentru unchiul său. Ba, el avea chiar inimă bună, și când putea reținea pe un prietin, îi împărțea misterios butelii diverse fericit de a nu fi silit a bea singur ceea ce face beția tristă. Totuși aparițiunea, nu a unei ursoaice, cum credea Nils, ci a unui fantom lamentabil în pavilion era un ce prea adevărit, că bietul Ulf se fi putut reținea un singur oaspe după apusul soarelui. Pe atuncea el se hotărî a să îmbăta ca să și facă curagiu, și apoi i se arătau stahiile cele rele, spiritele răului, cari cearcă a duce jertfele lor cu sine spre a le arunca în cas-

în favoarea fiului său. Astăzi încă bătrânul crede că a bătut ceasul din urmă al Republicei și îndreptează un manifest către poporul francez. În acest manifest moștenitorul tradiției imperialiste declară că finanțele sunt în desordine, cu toate contribuțiile enorme, la care este supusă populația, că independența magistraturii este aproape de a fi nimicită prin introducerea principiului electivității judecătorilor, că prestigiul Franței în afară este zdrobit cu deservire, că pozițiunea privilegiată a țerei în Egipt s'a pierdut fără o nici o lovitură de sabie și numai din cauza nepriceperii guvernului. Manifestul se îndreptează apoi către clasele sărace, pentru cari republica a fost o mămă vitregă, ridicând contribuțiile indirecte într'un mod considerabil și respingând ori ce încercare de a se pune imposibil pe venit. Contra acestor păcate ale Republicei, contra acestor rele de cari suferă poporul francez, Napoleon V recomandă un nou plebiscit. Capul statului trebuie ales de popor. Până la facerea unei alegeri, el reclamă pentru sine un fel de legitimitate, pe temeiul celor 7²/₃ milioane de voturi, pe cari le întruni Napoleon III în timpul său.

Negreșit principele Napoleon se aștepta ca în urma acestui manifest să fie arestat, ca un turburător al ordinii publice. Cel ce aspiră să pună pe capul o coroană, trebuie să știe că această coroană îl poate costa chiar capul, și că aci se aplică adesea dicătoarea proverbului spaniol: cine umblă după lână, se întoarce câte odată tuns. Poate că se vor afla naivi, cari se crează că arestarea principelui Napoleon a fost un act de curajiu extraordinar din partea cabinetului Duclerc; dar omul de simț își va pune întrebarea; ce se va întâmpla de aci înainte? Un lucru este învederat, anume că Franța se află într'o eră de peripetii furtunoase. Poate că autorul manifestului va fi tradus dinaintea justiției din cauza îndrănelii sale, însă chiar ministrul de justiție, d. Devès, a declarat în camera deputaților că din punctul de vedere al legii, principele nu poate fi atacat. Dar chiar, dacă tribunalul va condamna pe acusat, totuși cu acesta nu se câștigă mult, pentru că procesul îl va sluji de reclamă; o asemenea acțiune va scoate din nou la lumină pe un individ mai mult sau mai puțin uitat într'un nnghiu al Franței și nu trebuie să pierdem din vedere că delinquentul poartă un nume, care zeci de ani a fost idolul poporului francez și la care o mare parte încă se închină. Dacă, din contră, principele va fi absolvit, atunci Republica primesce o lovitură serioasă, de care nuși va veni în fire așa de ușor. A permite pe de altă parte pretendentului să lipească pe străzile Parisului placarde, cari invită pe popor la returnarea stării actuale de lucruri, ar fi poate și mai îngrijitor. Poate că Republica va alerga la propunerea d-lui Flocquet care cerea să se exileze de pe teritoriul francez toți următorii familiilor ce au domnit peste Franța: în acest caz ar trebui să se alunge cel puțin 23 de membri ai casei Bourbon. Însă decretul de proscricțiune au mântuit rare ori un guvern, care se află pe calea pierii.

Republica a intrat fără îndoială în stadiul unei crize serioase; astăzi pentru întâia oară dela încheierea păcii dela Versailles, ea trebuie să facă sforțe uriașe pentru a preintimpira o catastrofă. Acum ea

siune de a povesti, el lucra cu spiritul, sau se perdeva voios în visuri plăcute astfel, încât după un sfert de oară chinându-l foamea de nou, el se înturna să vadă, dacă Ulf nu aduce odată vr'o mâncare mai solidă decât confiturile; el vedu însă numai pe micul său Nils, deplin adurmit, cu capul pe masă și cu nasul în furturie.

— Hei, hei, îi duse el scuturându-l.

Ai mâncat, vei dormi mai târziu! Vești de mē servește și caută pe Ulf..

Dar în zadar dl Goeffe formula cugetul său. Nils sta în picioare, birit de imperiosul somn al copilăriei, cu ochii tulburați și împiedecându-se ca un om beat.

Dlul Soeffe i se făcu milă.

— Ei, culcă-te, îi duse, că nu ești bun de nimic.

Nils se duse către odaia păzitorului, se raziimă de ușe și adormi stând în picioare. El trebuia dus în patul său.

Aci alt necaz. El n'avea putere săși desbrace gamașele.

Dl Goeffe i le desbrăca, lucru nu prea ușor, fiind gamașele strimte și picioarele muiate de somn.

Dl Goeffe voi chiar să-l ridice în pat, pe când observă că șiretul se ascunde în el, îmbrăcat de tot.

— Lua-te-ar dracul! îi duse; de aceea ți-am făcut de pe dinainte hainele aceste noue și frumoase, ca să te culci cu ele? Scoală-te iute, și-ți dă oste-neală a te desbrăca, asta-i cel mai puțin!

(Va urma.)

se află în luptă pe față cu vrășmașii ei de moarte. Și apoi cine sunt aceștia care îi aruncă mânușă cu atâta cutezanță? Intemeietorul dinastiei Napoleoniene locotenentul Bonaparte își începuseră glorioasă-i carieră tractând Parisul cu cartușe sub convenție după însărcinarea ce premise dela Barras, și Napoleon III, care era foarte uman din fire alergă la aceeași măsură, când făcu lovitura de stat. Bonapartii nu împărtășesc scrupulele Bourbonilor. Deosebit de aceasta ei au mulți aderenți printre ofițerii și funcționarii Republicei, avantajul de care nu se bucură celelalte partide monarchiste. Dacă șeful Bonapartiștilor dă națiunii a înțelege, că timpul lor este aproape de a sosi, atunci lucrul trebuie să fie serios, pentru că ei au organizația lor mai mult sau mai puțin bine întocmită; altminterlea le ar fi fost cu neputință să scoată la lumină manifestul așa de în grabă și așa de neveduți.

În curând vom vedea, dacă Bonapartismul are o putere vitală în Franța de astăzi și dacă celelalte partide au destulă nergie ca să-l poată combate cu succes. Momentul acesta pare a fi momentul decisiv. Pe cât timp împotrivirea elementelor monarchice era pasivă, pasivitatea claselor cultivate putea să se pară neprimejdioasă; însă astăzi, când vrășmașii republicei au luat ofensiva, această pasivitate ar fi fatală. Clasele cultivate au soarta Franței în mâinile lor. Dacă ele vor lua apărarea republicei, atunci încercările pretendentului se vor zădărnici; dacă însă ele vor rămâne pasive sau vor trece de partea monarchiei, atunci cesarismul va triumfa. Lupta este între Republică și Cesarism. Poate că de astă dată Bonapartiștii vor rămâne învingeți, însă ei vor repeți încercarea lor, și instinctul cesaro-democratic este așa de tare înrădăcinat în poporul francez încât această împregiurarea ar pute să dea naștere la nește urmări foarte neplăcute pentru republică. Poate că republica ar pute să înlătore pericolul, însă ar trebui să se hotărască cât mai în grabă, căci nu este mult timp de pierdut. Vorba pe care bătrânul Thiers o adresă imperiului în agonie, se poate aplica astăzi și republicei: „Nu mai rămâne nici o greșală de făcut!“

Unde este însă omul, care se ne asigure că cea din urmă greșală nu se va face?

România și conferința dela Londra.

„Le XIX Siècle publică sub acest titlu, în numărul dela 18 Ianuarie, următoarele:

Puterile semnatare tratatului dela Paris din 1855 și tratatului dela Belin din 1878, adică Germania, Austro-Ungaria, Franța, Anglita, Rusia și Turcia, au să se întrunească în conferință la Londra peste vre o țecce zile pentru a delibera asupra navigațiunii Dunării, a cărei libertate a fost stabilită prin cel dintâiu din aceste tratate și completată prin al doilea, dar care amenință de a fi compromisă prin lipsa de înțelegere între puterile cele mai direct interesate.

Cea dintâi cestiune ce se înfațesează este participarea la conferință a celor trei State riverane, România, Serbia și Bulgaria. Dacă Turcia, într'un cât privește Bulgaria, poate încă invoca legătura de vasalitate și a pretinde să stipuleze pentru ea, cum face tutorele pentru un minor, nu mai poate fi tot așa pentru România și Serbia, care au fost recunoscute regate independente.

Protocolul congresului dela Aix-la Chapelle, din 15 Noevre 1818, a statorit că „în cazul când întrunirile ar avē de obiect afaceri în deosebi legate cu interesele altor state din Europa, ele nu se vor face decât sub rezerva expresă a dreptului lor de a lua parte.

Cestiunea ce caută a se desbate în conferința dela Londra este în fond mult mai gravă decât pare a fi. E vorba de a se sci dacă Austro-Ungaria va avē supremația la Dunărea de jos, sau dacă libera navigare a marelui riu european va rămâne întreagă România și în aceasta cestiune apără mai puțin interesele ei decât ale continentului întreg.

Sunt mai mulți ani decând se discută, fără a se fi rezolvat ceva. România prin cerbicoasa ei împotrivire a adus Europei serviciul de a putea cântări cu maturitate toate consecințele concesiunea ce imperiul austro-ungar reclamă în folosul lui unic că a dat mai cu osebite Italiei timp de ași lua seamă și Franței posibilitatea de a se folosi deaceasta ocașiune pentru a se afirma mai bine.

Prin articolul 53, tratatul dela Berlin a admis un delegat al României în comisiunea europeană a Dunării cu același titlu, ca și delegații puterilor semnatare tratatelor dela Paris și Berlin. Și de atunci în coace, România a supt-semnat ca celelalte puteri „actul adițional la actul public dela 2 Noevre 2865 privitor la navigarea gurelor Dunării, cu data de 28 Mai 1881,“ precum și regulamentul de navigare și de poliția aplicabile ia partea Du-

nării cuprinsă între Galați guri, ficsat de comisiunea europeană; la 19 Mai 1881.“

Cabinetul din București a trebuit să considere că această semnătură a plenipotențiarului român implică că România va fi chemată a se rostii direct ca și celelalte puteri, asupra tuturor cestiunilor privitoare la comisiunea europeană a Dunării.

Ast-fel, guvernul regelui Carol nu se îndoesce că vederile diverselor cabinete vor uni spre a recunoască României complementul logic si situațiunii creată prin propria lor otărire, așa cum se găsesc înscrisă în art. 53 al tratatului dela Berlin.

Deja cabinetul din Viena, prin nota sa dela 11 Aprile 1882, a părut favorabile participării României la conferință. Nu se poate presupune ca celelalte cabinete să se arete mai puțin liberale și mai puțin bine voitoare. E dar loc de a crede că cerearea formulată de guvernul român, prin nota sea dela 31 Decemvre trecut, va întâmpina primirea dorită.

Într'o dorință de înțelegere, Franța caută a împăca pretensiunile Austro-Ungariei cu reclamațiunile României. Austro-Ungaria, după câte-va obiecțiuni mai mult aparinți de cât reale, se grăbi de a primi propunerea franceză, ceea ce este un prim indiciu că această propunere nu ținuse balanța absolut egală. România stăruie în refuzul său de a primi propunerea franceză, ca și ante proiectul austriac.

România e convinsă că puterile, și Franța cea dintâiu, vor recunoască temeinicia cererii sale, care nu e alt ceva de cât constituirea deplinei libertăți a Dunării dela Porțile de fer până la Marea-Neagră, dacă, vai unele puteri nu vor ceda asupra cestiunii Dunării, în schimbul altor compensațiuni aiurea.

În ori-ce cas, nu putem de cât a fi adēnc simpatiei energiei junelui popor român care înaintea cu viteji și cu stindardul desfășurat, pe câmpul diplomatic, ca și la atacul Plevnei.

Vom publica mâne un document inedit asupra acestei interesante cestiuni.

Casele de păstrare scolare.

(Operat cetit în conferința învățătorilor din districtul Zaran-dului ținută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învățătoriu.)

(Înceere.)

Francezul August de Malarce, unul dintre propagatorii, cei mai renumiți ai caselor de păstrare scolare dīce: „aceste sunt mijlocul cel mai bun, spre a îmbunătăți moravurile unei întregi națiuni.“ În statele, unde păstrarea, așa dīcēnd a trecut în sângele națiunii, acolo toate păturile societății, considerate după esteriorul lor, după aplicările lor în economia de casă, cu un cuvēt după modul lor de viață, sunt mai simple; ear în respect moral acolo societatea e conșciă de detorințele ei și apoi simțul de detorință, are urmări asupra împlinirii cu conșciințiositate a detorințelor față de familie, față de națiune și față de stat.

Unde însă puterea creatoare a laborei, a spiritului de păstrare există și lucru numai sporadice, unde preîngrijirea de venitor și adunarea de capital, se manifestează numai ca excepțiuni; unde oamenii sunt dedați a trăi de ași pe mâne, unde cu venitele, nu se poartă nici o socoteală, unde otilierul, profesionistul, lucrătoria de ași, câștigă numai atâta, cât trebuie să trăiască fără a se îngrijii si de viitorul familiei — unde profesorul, împiegatul și toți, câți trăesc din crunta sudoare a poporului, risipesc păralele — la jocul de cărți — sau apoi perdēnd noptile la sunetele muzicii între pocale; unde femeile, lipsite de o crescere bună urmandă caprițelor modei, consumă întreagă averea bărbatului, pe pantlice, pe pudre (pudr) și alte colorituri, pentru a fi adorate de câte un perde vară; unde economul, cu pământ de ajuns, cu vite bune de jug cumperă bucate pe timpul secerei, fiind-că nu a sciut păstra din anul trecut; unde ospitalitatea, serbarea dīlelor onomastice, botezul unui prunc, ospēțul unui fecior sau fate degeneratează în risipă fără margini, unde întrunirile de beții, și jocul de cărți a început a se lăți; unde toate aceste există: acolo moralitatea decade și cu ea bunăstarea materială a națiunii.

Poporul, la care se vor putē constata cele dīse mai sus, pe calea pierii. Acolo va ajuta numai o cură radicală*). Departe de a presupune că poporul român s'ar afla în o atare stare de decadentă, deși nu putem nega unele datini rele, ce se lătesc și la noi. Una însă se poate afirma ca în general: virtutea păstrării prea puțin se practicează la Români în genere.

*) Vești „Pester Lloyd“ tractul din „Schul Sparkassen“ din Iulie 1882

Cine a studiat, cât de cât, relațiunile sociale ale poporului nostru cu deosebire de la 1867 încoa — de când sîntem sub guvernul maghiar, acela va fi trebuit să vină la convingerea, că trebuie să înzestrăm poporul cu instituțiuni, cari să-i ridice bunăstarea materială.

Gladstone — renumitul bărbat de stat englez — vorbind despre cassele de păstrare scolari dice că: „nu cunoaștem o instituțiune mai folositoare pentru popor“.

Deak, înțeleptul maghiarilor — dicea despre cassele de păstrare scolari că: „sînt cele mai eficiente mijloace, pentru înaintarea civilizațiunei.“

Numai încap, cred eu, după cele duse, nici o îndoeală despre însemnătatea casselor de păstrare scolari în general. Dar să trecem acum la istoricul casselor de păstrare scolari: Când s'au înființat mai întăiu?

II.

Ca început al casselor de păstrare scolari sînt a se considera așa numitele: „cutii de păstrare“ s'au „mute“ cum le dice poporul nostru. Aceste au existat în sinul familiilor încă în anticitate.

Mai târziu „mutele“ s'au introdus de către oameni generoși, în institute filantropice, pentru susținerea pruncilor orfani, s'au a altor nenorociți.

Destul va fi să amintesc la acest loc pe pietistul Franke, carele la anul 1595 puse în odaia sa de locuit o „cutiă“ (lăduță). În aceasta cutiă punea după voință — bani, cei ce-l cercetau. Din banii depuși se susțină mai târziu „scoala de sëraci.“ Cât de departe au dus-o pietistul Franke, ne spun mulțimea institutelor formate sub conducerea sa.*

Prin secolul al 18 „cutiile de păstrare“ (casetini chise cum le dice Italianii) erau în us în New-York în salele de asil. În aceste cutii puneau pruncii sëraci crucerii ce puteau să-i câștige ziua, în schimb pentru crucerii depuși li se dădeau adăpost peste noapte, și în timp de morb.

Lucrul mergea perfecționându-se; cu toate aceste abia în secolul al 19-lea, aflăm urmele unei încercări serioase pentru a se înființa „cassele de păstrare scolari“. Și aici însă, precum și la alte instituțiuni sîntare, începutul s'au făcut în Franca patria ideilor mărețe.

În 4 Mai 1834, directorul scoalei de stat, Dulac, înființă la scoala sa în comuna Le Mans (Sarthe) dintăiu „cassă de păstrare scolară.“ Eată ce dice Dulac: „între deosebitele mijloace pe cari le-am întrebuițat, spre a pute da o educațiune morală pruncilor încredințați nouă, este unul cu denesire, de care trebuie să ne aducem aminte: depunerea la cassa de păstrare a micilor sume, economisite de scolari. Spre a ușura încasările, am înființat la 4 Mai 1834 în scoala noastră o cassă privată, sub privegherea autorității civile. În aceasta „cassa privată, depun crucerii de crucerii, elevii, sumele economisite, până ce aceste se ridică la un franc, atunci banii adunați se depun în cassa de păstrare a departamentului (comitat).“

Odată începutul făcut, cassele de păstrare scolari, sînt astăzi introduse, în toate statele Europene — și în America.

Varietăți.

* Prânț de gală a fost Duminecă la Escel. Sa P. Archiep. și Metropolit, Miron Romanul în onoarea, se dice, dlui comandant al corpului XII de armată LMC, bar. de Schönfeld.

* (Balul reuniunii femeilor române din Sibiu), de Marți seara, a fost unul dintre cele mai frecventate în sezonul de față și putem dice de publicul cel mai ales ce-l avem în Sibiu. Dela comandantul de corp al armatei în jos, o cunună frumoasă de oficeri de toate armele au onorat balul; asemenea și dintre somitățile eclesiastice și civile s'au vădut reprezentanți numeroși. Toaletele de bal au fost de astădată după voia fiecărei doamne sau domnișoare. Eleganța, uneori până la luc, a domnit peste tot în toaletele jucătoarelor. Petrecerea pe lângă muzica plăcută cetățenească a fost înimată și ar fi durat mai mult, dacă n'ar fi obiceiul ca nopțile să se scurteze la ocaziuni de aceste câte odată pe neașteptatele jucătorilor.

* (Denumire.) Judele reg. Iosif Pop din Brașov este denumit judecător suplent la tabla reg. din M. Oșorchei.

* Comunicațiunea ministeriilor unguresci cu ministeriul de externe și cu străinătatea. „Ung. Post.“ anunță că de aci încolo ministrii unguresci vor purta corespondința cu ministeriul comun de estern exclusiv numai în limba maghiară și au numai în

* Veđi „Pädagogische Bibliothek;“ Franke pag. 11.

casuri de excepțiune, la urgențe extraordinare, să acudă la tescul original și o traducere nemțească. Aceași procedură se va urma în viitoriu și față cu consulatele austro-unguresci. Corespondența cu guvernele străine se va purta numai atunci în limba nemțească, dacă scriptele adresate ministeriilor unguresci din partea acelor vor fi scrise în limba nemțească; altcum guvernul ung. la corespondențe venite din state străine, dacă sînt scrise în limba acelor state, răspunde numai în limba maghiară.

* (Nuntă de argint) Cetim în „Gazeta Transilvaniei“, că dl Dimitrie Stănescu, unul din cei mai respectați comercianți ai Brașovului, a serbat eri cu a sa soție, Hareti n. Bureța iubibeul căsătoriei de 25 de ani!

* (Epidemia vërsatului) în ținutul Baiei de Criș a cauzat închiderea scoalelor din comunele Bertin, Cebea, Prevăleni, Rișca și Tătarăscu.

* (Patru persoane omorite). Lui „Pest. Journ.“ i s'a scris dela Szegedin următorul cas înfiorător:

„Dl Fűzesaghy, arendatorul „Pustei mici Nemes-Ladányi se afla alaltă s'ară (în 16 Ian. n.) pe la 9 oare la cină cu stoaia sa, cu unica sa fiică și cu mirele acesteia, când de odată ușa se deschide și cinci fețe de om mascate și înarmate intră în casă. Dl Fűzesaghy și presuntivul său ginere au sărit îndată dela locurile lor, în momentul cel mai de aproape, însă banda i a încungiuat și pe ei și pe femeile din familie, aruncându-le legate fedeleș la pământ. Lotrii cerură cele cincisprezece mii florini, cari scieau ca dl F. promițându-le ca zestre trebuie să le aibă în casă. Arendatorul întăria că aceasta nu este adevărat și nu scie cum s'a putut răspândi fama aceasta în pustele învecinate. Lotrii stăruiră pe lângă pretensiunea lor, cărei i dederă ponderanță prin maltratări barbare și vëdënd că nici aceste nu folosesc nimica, pentru că banii erau în faptă încă în casa de păstrare, lotrii au belit toate patru persoanele în toată forma. Cu ce precauțiune au proces lotri se vede din împregiurarea, ca le a succes a lega mai întăiu servitorimea, fără de cel mai puțin sgomot.“

* (Un căpitan de hoți cinstit.) — Acuma 12 ani a murit în Filipopol un comersant bogat grec și a lăsat mănăstirei Sf. Pancratie din Macedonia suma de 280 galbeni ca să-i se citească rugăciuni pentru mântuirea s'a duși a luat în primire cei 280 galbeni, dar la întoarcere a fost atacat de o ceată de tilhari, care i-a luat bani, deși el le a spus că sînt ai mănăstirei. Însă căpitanul ceteei-a dat o chitanță, arătând în ea că într'adevăr a luat bani dela călugăr și promițând tot odată că în timpuri mai bune va restitui mănăstirei acea sumă. Acum nu de mult a venit în mănăstire un trimis al căpitanului de haiduci, a înapoiat cei 280 galbeni fată dobândă, cerânduși înapoi și chitanța.

* (Ospitalitatea în Bucuresci.) Acolo între alte apare și „Bucarester Tageblatt“ de mai mulți ani. Ce va fi vrënd se represinte foaia în România, e treaba ei, dar se vede și dintr'un șir de notițe nostime despre Români, pe cari li presentează publicului nemțesc mai reu decăt pe nise Eschimoși din țerile arctice. Acei cari cetesc „S. D. Tageblatt“ încă își pot face idee despre procedura foaii bucureștene, căci reproduce multe nostime de aceste. Ca se nu fie lipsit și publicul nostru de lumina cunoscințelor culturale ce împrăscie „Bukarester-Tageblatt“ eată, dar numai ca de gustare, o probă pe nimerite: „Nu de mult dice foaia citată, un subprefect trimite unui primar din districtul Mehedinților o adresă prin care primarul este însărcinat a face observațiuni climatice și a le espeda la prefectură.“ Se veđi acum proștii de Români nu sciu: nici primar nici notar, nici învățător, nici preot ce va se dice „climatice“ vin însă în sfërșit la ideea că vor fi cei doi nemți din comună, pe cari li și leagă cot la cot și i spedează la subprefectul. Aceasta e pe scurt starea lucrului spusă pe larg și detaliat de foaia bucureșteană nemțească.

* (Ars teatrului) din Mitau (țerile baltice) la 10 oare seara în 23 Ian. n.

* (Devisile domnitorilor habsburgi). Cu ocaziunea împlinirei a 600 ani dela fundarea monarhiei Habsburg, adecă dela ziua de 27 Decemvre 1882 când imperatul Rudolf I, după ce a bătut pe Ottokar regele Boemiei a dat Austria și Stiria fiilor săi ca feud, un diar din Viena a avut ideea se reproducă devisile împeraților cari sau urmat pe tron Eatăle: Rudolf I avea devisă mai nainte de a se urca pe tron: „Festina Lente“ (grabesce-te încet) mai târziu când ajunsă împărat: „Melius bene imperare quam imperium ampliare“ (e mai bine a cărmui bine decăt a mări imperiul), o devisă, care în curgerea

secolilor s'a cam uitat. Albert I sacrifică altor idei devisă sa: „Fugam victoria nescit“ (victoria nu cunoaște fuga). Frideric III tradă resemnarea filosofului în devisă: „Beate morte nihil beatius, nimie nu e mai fericit ca o moarte fericită.“ Albert II are drept devisă: „Amicus optima vitae possessio“ (un prieten este averea cea mai bună a vieții). Frideric IV-lea își dă ca monogramă A, E, I, O, U, pe cari le traduce astfel: „Amor, Electis, Injustis, Ordinet, Ultor“ (iubirea este pentru oamenii aleși, pedeapsa pentru cei rei). Maximilian I are devisă poate pentru că este un vênător prudent și istețiu: „Tene mensuram et respice finem“ (pășesce măsura și gândesce-te la sfërșit). — „Nondum“ (nu încă) alui Carol al cincelea, care moare în schitul Just, nu e neted ca „plus ultra“ al său totdeauna mai mult) și cuvintele după monete: „Sobrie, juste, et pie“ (cu cumpătare, dreptate și pietate) nu se armonisează se pare cu politica și cu modul de a trăi. — Ferdinand I, fundatorul linie germane de Habsburg, are ca devisă mândra sentență: „Fiat justitia, pereat mundus“ (dreptate se se face chiar de ar trebui să peară lumea), Maximilian II și afirmă credința în devisă: „Deus providebit“ (Dșeu va îngriji) și Rudolf II, care se credea negreșit mare alhimistru și astrolog, găsesce, că steaua lui Cesar strălucisce, „Fulget Cesaris astrum.“ — Sub Matias izbucnesc resboiul de 30 de ani. De aceea devisă lui este „Amat victoria curam“ (victoria nu se câștigă de cât cu mari ostenteli) — Ferdinand II ia devisă: „Legitime certantibus“ ceea ce trebuie negreșit să însemneze că el era cu cei cari lupta legitim fiul lui, Ferdinand III sub care s'a încheiat pacea de Vestfali, vrea să guverneze „pietate et justitia (cu pietate și cu dreptate); Leopold I, fiul lui, cu prudența și activitate „consilia et industri“ și Iosif I. crede că iubirea supușilor săi trebuie să fie amestecată cu frica („amore et timore“). — Carol al VI-lea, autorul Sancțiunei Pragmatică e cel din urmă descendent în linie bărbătească din casa de Habsburg. Lui îi place statornicia și vitejia („constanța et fortitudine.) Fiica lui Maria Teresia, care fundă casa de Habsburg Lotaringia, practică tot într'o vreme dreptatea, clemenția „justitia et clementia.“ Francisc I. este pentru Dumnezeu și imperiu „pro Deo imperio.“ Iosif II. marele filantrop, dorește, că lumea să se pilduească după virtutea lui „virtute exemplo.“ Fratele lui Leopold II. e de părere, că bogățiile regilor sînt inimile supușilor, „opes regum corda subditorum.“ — Pe urmă vine Francisc II cu devisă: „Lege et fide“ (prin lege și bună credință) și aceasta-laltă: „Justitia regnorum fundamentum.“ — Ferdinand I. în sfărșit are devisă: „Recta tueri (a apera dreptul) și urmașul său Francisc Iosif, actual suveran, „Viribus unitis“ cu puteri unite.

* (Gambetta un Elvețian.) În timpul din urmă s'au găsit oameni, cari susțin că Gambetta ar fi aparținut unei familii din Elveția italiană. „Gazeta de Elveția“ scrie; „La apus de Locarno după ce treci Maggia și mergi de-alungul Melezzei, ajungi între văile dela Cento Valli și Onsernoni satul la Intragna, ce e locuit mai mult de coșari. În secolul trecut un flăcău de coșar, cu numele Gambetta, dintr'o familie ce mai există în sat, s'a dus la Geneva. În loc să se mai întoarcă acasă primăvara cum făceau alți băeți, el rămase în bogatul oraș de port și-a continuat meseria pe socoteala sa și a ajuns așa departe, în cât s'a pus pe comerț. Fiu său s'a dus mai târziu ca negustor la Cahors și acesta este părintele lui Gambetta. Locuitori din Intragna au cunoscut această origină așa de bine în cât au cređut de cuviință să trimiță o deputațiune se fericite pe concetățeanilor, pe cănl se afla în fruntea marelui minister; se dice însă, că deputațiunea n'a fost primită.“

Loterie.

Mercuri 24 Ianuarie n. 1883.

Sibiu: 71 19 7 42 76

Bursa de Viena și Pesta.

Din 23. Ianuarie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	118.20	118.80
Renta de aur ung. de 4%	85.30	85.25
R-nta ung. de hărtic.	81.55	84.60
Imprumutul drumurilor de fer ung.	134.25	134.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientat ung.	89. —	89.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110. —	109.50
Renta de aur austriacă	95.85	95.75
Sorți de stat dela 1860	130.75	130. —
Scrisuri foneiari ale institutului „Albina“	100. —	100. —
Acțiuni de bancă austro-ung.	827. —	830. —
Acțiuni de bancă de credit ung.	271.75	271.50
Acțiuni de credit austr.	277.80	277. —
London (pe polița de trei luni)	120.05	120. —
Galbin.	5.65	5.64
Napoleon	9.53 1/2	9.52
100 marce nemțesce	58.80	58.80